

**СЎЗ САНЪАТИ
ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ
4 ЖИЛД, 1 СОН**

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ
ИСКУССТВО СЛОВА
ТОМ 4, НОМЕР 1**

**INTERNATIONAL JOURNAL
OF WORD ART
VOLUME 4, ISSUE 1**

Бош муҳаррир:

Холбеков Муҳаммадҷон

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Бош муҳаррир ўринбосари:

Тўхтасинов Илҳом

ф.ф.д., доцент (Ўзбекистон)

Тахрир хайъати:

Назаров Бахтиёр

академик. (Ўзбекистон)

Якуб Умарўгли

ф.ф.д., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова

ф.ф.д., профессор (Озарбайжон)

Бокиева Гуландом

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким

ф.ф.д., профессор (Татаристон)

Махмудов Низомиддин

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил

ф.ф.д., профессор (Россия)

Жўраев Маматкул

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахыммамед

к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Жеймс Форт

Мичиган университети (АҚШ)

Умархўжаев Мухтор

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Болтабоев Ҳамидулла

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Дўстмухаммедов Хуршид

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Сиддикова Ирода

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар

ф.ф.д. (Грузия)

Юсупов Ойбек

масъул котиб, доцент (Ўзбекистон)

Главный редактор:

Холбеков Муҳаммадҷон

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Заместитель главного редактора:

Тухтасинов Илҳом

к.ф.н., доцент (Ўзбекистон)

Редакционная коллегия:

Назаров Бахтиёр

академик. (Ўзбекистон)

Якуб Умар оглы

д.ф.н., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова

д.ф.н., профессор (Азербайджан)

Бакиева Гуландом

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким

д.ф.н., профессор (Татарстан)

Махмудов Низомиддин

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил

д.ф.н., профессор (Россия)

Джураев Маматкул

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахыммамед

к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Джеймс Форт

Университет Мичигана (США)

Умархаджаев Мухтар

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Балтабоев Ҳамидулла

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Дустмухаммедов Хуршид

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Сиддикова Ирода

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар

д.ф.н. (Грузия)

Юсупов Ойбек

отв. секретарь, доцент (Ўзбекистон)

Editor in Chief:

Kholbekov Muhammadjan

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Deputy Chief Editor

Tuhtasinov Ilhom

Ph.D. Ass. Prof. (Uzbekistan)

Editorial Board:

Bakhtiyor Nazarov

academician. (Uzbekistan)

Yakub Umarogli

Doc. of philol. sci., prof. (Turkey)

Almaz Ulvi Binnatova

Doc. of philol. sci., prof. (Azerbaijan)

Bakieva Gulandom

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Minnulin Kim

Doc. of philol. sci., prof. (Tatarstan)

Mahmudov Nizomiddin

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Kerimov Ismail

Doc. of philol. sci., prof. (Russia)

Juraev Mamatkul

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Kurenov Rakhimmamed

Ph.D. Ass. Prof. (Turkmenistan)

Christopher James Fort

University of Michigan (USA)

Umarkhodjaev Mukhtar

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Mirzaev Ibodulla

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Boltaboev Hamidulla

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Dustmuhammedov Khurshid

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Lixodzievsky A.S.

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Siddiqova Iroda

Doc. of philol. sci., prof. (Uzbekistan)

Shiukashvili Tamar

Doc. of philol. sci. (Georgia)

Yusupov Oybek

Ass. prof. (Uzbekistan) - Senior Secretary

МУНДАРИЖА \ СОДЕРЖАНИЕ \ CONTENT

Адабиётшунослик

1. Rahmonqulova Zarnigor

DISTOPIK EKZISTENSIALIZMNI INGLIZ YOZUVCHISI UILYAM GOLDINGNING "LORD OF THE FLIES" ROMANIDA AKS ETISHI.....6

2. Усманова Севара

ЧЎЛПОН ВА С.РИЧАРДСОН РОМАНЛАРИДА БАДИИЯТ МУАММОЛАРИ.....14

3. Yusupova Dildora

SHOIR SO‘Z AYTGANI KELAR DUNYOGA...(Shoira Halima Xudoyberdiyevaning hayot va ijod yo‘liga chizgilar).....21

4. Қўчқорова Садоқат

ФОЛЬКЛОРДА ЭРТАКНИНГ ЖАНР СИФАТИДАГИ ХУСУСИЯТИ.....28

5. Мажитова Сабоҳат, Ярашов Шариф

АМИР ХУСРАВ ДЕХЛАВИЙ ВА АБДУРАҲМОН ЖОМИЙ ҲАЗАЛЛАРИДА «ДИЛ» (ЮРАК, ҚАЛБ) ТИМСОЛИНИНГ ЛЕКСИК-СЕМАНТИК МАЙДОНИ.....35

6. Джалилова Зарнигор

ИНГЛИЗ ШЕЪРИЯТИДА ИНСОН СИФАТЛАРИНИНГ ГУЛЛАР ТИМСОЛИДА ИФОДАЛАНИШИ.....42

Лингводидактика

7. Khamzaev Sobir, Gilyazetdinov Eldar

THE PRINCIPLES OF SPEAKING SKILLS' FORMATION AMONG STUDENTS OF LINGUISTIC UNIVERSITIES.....48

Тилшунослик

8. Boygucheva Lola

THE ROLE OF DISCOURSE ANALYSIS IN MODERN LINGUISTIC THEORY.....54

9. Кобилова Азиза

ШИФОБАХШ ЎСИМЛИКЛАР ЎРНИДА ИШЛАТИЛАДИГАН ПЕРИФРАЗЛАР ТАҲЛИЛИ (ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИ МИСОЛИДА).....59

10. Mamanazarova Gulhayo, Paluanova Halifa

ISSUES ON OIL AND GAS TERMINOLOGY IN LINGUISTICS.....65

11. Melikova Elnora, Abdullayeva Nargiza

PRIMARY AND SECONDARY PREDICATION.....71

12. Saidova Farida

O‘ZBEK TILI LEKSIK SINONIMLARINING LEKSIKOGRAFIK TALQINI.....77

13. Turniyazov Behzod

FAKTIVLIK ASOSIDAGI KAUZATSIYA.....83

14. Гафуров Бахтиёр АНАЛИЗ ЛИНГВОСТАТИСТИЧЕСКОЙ ХАРАКТЕРИСТИКИ АКЦЕНТНЫХ ФОНОВАРИАНТОВ ИМЕН СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	91
15. Ибаев Анвар КОМПАРАТИВ СИНТАКТИК ҚУРИЛМАЛАР ТИЛШУНОСЛИКНИНГ ЎРГАНИЛИШ ОБЪЕКТИ СИФАТИДА.....	97
16. Исмаилов Тургун ПРЕЗИДЕНТ ДИСКУРСИДА HOMELAND КОНЦЕПТИНИНГ МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАР ОРҚАЛИ ТАСАВВУР ЭТИЛИШИ (FREEDOM, LIBERTY ҚАДРИЯТИ МИСОЛИДА).....	103
17. Камолиддинова Вазира ОКСЮМОРОН ВА УНИНГ УСЛУБИЙ - СЕМАНТИК ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ.....	111
18. Нигматова Лолахон ЎЗБЕК ТИЛИ МАХСУС КОРПУСЛАРИ – ТИЛ ВА МАДАНИЯТ МУШТАРАКЛИГИНИ ЎРГАНИШ ВОСИТАСИ.....	116
19. Сабирова Ёъзоа ЎЗБЕК ТИЛИНИНГ ИЗОҲЛИ ЛУҒАТЛАРИДА ЎЗЛАШМА ЮРИДИК ТЕРМИНЛАР ТАЛҚИНИ.....	121
20. Сулаймонова Нигора ЗАМАХШАРИЙ ГЎЗАЛ НУТҚ ВА САБР ОДОБИ ҲАҚИДА.....	130
21. Тўева Зулфия, Юлдашева Дилором БАЁН ВА УНИНГ ТУРЛАРИ ҲАҚИДА.....	137
22. Xolova Muyassar BOYSUN SHEVASI ONLAYN MA'LUMOTLAR BAZASI (QIDIRISH VA SARALASH IMKONIYATLARI ASOSIDA).....	146
23. Abdullayeva Oqila Xolmo'minovna O'ZBEK TILI KORPUSINI YARATISH BOSQICHLARI VA MUAMMOLI JIHATLARI....	153
24. Abdunazarova Zarina Islomovna THE FORMATION OF SPEECH COMPETENCE.....	159
25. Nilufar Abduraxmonova O'ZBEK TILI KORPUSINI YARATISHDA LINGVISTIK ANNOTATSIYALASH TAMOIILLARI.....	164
26. Shamuradova Naima O'ZBEK VA INGLIZ XALQ MAQOLLARINING QIYOSIY O'RGANILISHI HAQIDA (ASOSIY QISMLARINI QO'LLASH).....	171
27. Яхёева Гулнора Бахтиёровна ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ.....	175

28. Irgasheva Umida INGLIZ TILI DARSLARIDA TALABALAR KASBIY NUTQ KOMPETENTSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA STEAM TEXNOLOGIYALAR AHAMIYATI.....	179
29. Jumaniyozova Nuriya Axmedovna YURIDIK DISKURS LINGVISTIK TADQIQOT OBYEKTI SIFATIDA.....	184
30. Khayitova Feruza Abdikhalikovna THE PRACTICAL ANALYSIS OF TOPONYMS IN GREAT BRITAIN BASED ON THE STORY OF A. CONAN DOYLE "THE HOUND OF THE BASKERVILLES".....	188
31. Z. Masodiqova, Sh. Xatamqulova O'ZBEK VA NEMIS MAQOLLARINI QIYOSHLASH.....	193
32. Teshaboyev Dilmurod Rahmadjonovich, Axmadjonova Mohinur Bahodirovna SON SO'Z TURKUMINING BOSHLANG'ICH SINF DARSLIKLARIDA IFODALANGAN SHAKLLARINI AKT ORQALI TUSHUNTIRISH.....	198
33. Maxmurova Mavjuda Halimovna METAFORALAR NUTQ SHAKLI SIFATIDA.....	204
34. Nazarov Rustam Irkinovich THE IMPORTANCE OF PAIR WORK AND GROUP WORK ACTIVITIES IN TEACHING ENGLISH IN TECHNICAL UNIVERSITIES.....	210
35. Saidbekova Raykhona Rustambekovna, Ruzmatova Dilnoza Ramatjonova FAMILY PERSPECTIVES IN THE NOVEL "AND THE MOUNTAIN ENCHOED" BY KHALED HUSSEINI.....	217
36. Алижон Раҳматович Қосимов, Хумора Муҳаммадиса қизи Иминова ТИЛНИНГ БИОПСИХОСОЦИАЛ ОНТОЛОГИК МАҚОМИ МУАММОЛАРИ.....	222

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

Teshaboyev Dilmurod Rahmadjonovich,
Farg'ona davlat universiteti,
Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
dteshaboyevphd@gmail.com.
Axmadjonova Mohinur Bahodirovna,
Farg'ona davlat universiteti magistranti,
zohiddoctor1993@gmail.com

SON SO'Z TURKUMINING BOSHLANG'ICH SINIF DARSЛИKЛАRIDA IFODALANGAN SHAKLLARINI AKT ORQALI TUSHUNTIRISH

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9297-2021-1-32>

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada boshlang'ich sinf darsliklarida qo'llangan son so'z turkumining ifodalanishi, son so'z turkumi haqidagi bilimlarni boshlang'ich sinf o'quvchilariga o'rgatish va ko'nikmalarni shakllantirish, boshlang'ich sinf darsliklarida ifodalangan miqdor bildiruvchi so'zlar haqidagi bilimlarni o'quvchilarga axborot texnologiyalaridan foydalangan holda yetkazib berish, son so'z turkumi shakllarini AKT orqali tushuntirish, shuningdek, Power Point dasturidan samarali foydalana olish haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: son so'z turkumi, miqdor ifodalovchi so'zlar, dasturiy vositalar, axborot kommunikatsion texnologiyalar, ko'nikma, malaka.

Тешабоев Дилмурод Рахмаджонович,
Ферганский Государственный Университет,
Доктор философских наук, старший преподаватель.
Ахмаджонова Мохинур Баходировна,
Ферганский Государственный Университет Магистр

\\ОБЪЯСНЯТЬ ФОРМЫ СЛОВСОЧЕТАНИЙ В УЧЕБНИКАХ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ С ПОМОЩЬЮ ИКТ

АННОТАЦИЯ

В этой статье выражение числовой фразы, используемой в учебниках начальной школы, преподавание знаний о числовой группе слов учащимся начальной школы и формирование навыков, выражение количества, выраженное в учебниках начальной школы. студенты с информацией о них с помощью информационных технологий, чтобы объяснить формы числительных с помощью ИКТ, а также эффективное использование Power Point.

Ключевые слова: числовая лексика, количественные слова, программное обеспечение, информационные и коммуникационные технологии, навыки, компетенции.

Teshaboyev Dilmurod Rahmadjonovich,
Fergana State University,
Doctor of Philosophy (Ph.D.) in Philology, Senior Lecturer
Axmadjonova Mohinur Bahodirovna,
AFergana State University master,

EXPLAINING THE FORMS OF THE NUMBER CATEGORY EXPRESSED IN PRIMARY EDUCATION USING ICT

ANNOTATION

In this article, the expression of the number phrase used in primary school textbooks, the teaching of knowledge about the number word group to primary school students and the formation of skills, the expression of the quantity expressed in primary school textbooks. It is planned to provide students with information about them using information technology, to explain the forms of numerals through ICT, as well as to use Power Point effectively.

Keywords: number vocabulary, quantitative words, software, information and communication technologies, skills, competencies.

Kirish. Ma'lumki, yosh avlodni tarbiyalash va ularga har tomonlama yetuk bilim berish alohida e'tibor talab qiladigan jarayondir. Ta'lim berish jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun turli xil interfaol usullardan foydalanib dars olib borish juda samarali usul hisoblanadi. Yangi mavzuni tushuntirish, o'tilgan darslarni takrorlashda kompyuter texnologiyalari va multimedia vositalari eng muhim omillaridan biridir.

Bugungi kunda boshlang'ich sinf o'quvchilariga zamonaviy bilim berish va ularda amaliy ko'nikmani rivojlantirishda innovatsion texnologiyalarning o'rni beqiyos.

O'zbek tilshunosligida morfologik sathning birligi hisoblangan son so'z turkumiga doir ilmiy ishlar ustuvor bo'lib, ularda miqdor ifodalovchi birliklarning shakily va mazmuniy tuzulishi, miqdor ifodalovchi birliklarni shakllantiruvchi vositalar, ularning shakily, mazmuniy ko'rinishiga doir muammolarni tadqiq qilish, shuningdek, boshlang'ich sinflarda son so'z turkumining lisoniy xususiyatlarini tavsiflash omillari dolzarb masalalardan hisoblanadi.

Boshlang'ich sinflarda miqdor ifodalovchi son so'z turkumini o'qitish va o'rganishda axborot-kommunikatsion texnologilardan (AKT) foydalanib, o'quv-metodik adabiyotlar tizimini yaratish va o'quv jarayoniga qo'llash tamoyillarini ishlab chiqish va uning asosida dars jarayonini tashkil qilish maqsadga muvofiq.

O'zbek tilshunosligida miqdor bildiruvchi son kategoriyasiga, xususan, uning lingvistik masalalariga bag'ishlangan bir qancha tadqiqot ishlari amalga oshirilib kelinmoqda.

Son kategoriyasi dastlab professor A.G'ulomov tomonidan tadqiq qilingan [1]. Sh. Rahmatullayev, A.Xojiyev, I.Rasulov kabi tilshunos olimlar mazkur kategoriyaning o'ziga xos xususiyatlarini professor A.G'ulomov qarashlariga tayangan holda batafsil yoritib berganlar [2].

Asosiy qism. Boshlang'ich ta'limda matematik predmetlaridan AKT asosida yaratilayotgan ko'rgazmali resurslar O'zbekistonda birinchi marta yangi pedagogik texnologiyalar asosida o'quv jarayoniga qo'llanilib kelinmoqda. Matematik predmetlar bo'yicha yaratiladigan ko'rgazmali resurslar asosida boshlang'ich ta'limda o'quv jarayonini axborot va pedagogik texnologiyalardan foydalanishni taqozo etadi. O'quv jarayonida ko'rgazmali resurslarni axborot texnologiyalari orqali yaratish boshqa mavjud ko'rgazmalardan tubdan farq qiladi. Birinchi sinf o'quvchilariga so'z turkumlari doirasiga kiruvchi so'zlar morfologik tarzda tasnif qilish yo'li bilan o'rgatiladi, ammo so'zlar atama sifatida o'rgatilmaydi. O'quvchilar har bir so'zlarning qaysi so'z turkumiga kirishini uning so'roqlari yordamida ajratib oladilar. Masalan, shaxs, narsa, o'rin-joy ma'nosini bildiruvchi ot so'z turkumiga kim? va nima?, belgi ifodalovchi sifat so'z turkumiga qanday? va qanaqa?, miqdor bildiruvchi son so'z turkumiga qancha? va necha?, shaxs va narsalarning harakatini bildiruvchi fe'l so'z turkumiga esa nima qildi?, nima qilyapti? va nima qiladi? so'roqlarini berish bilan bu so'z turkumlarini ajratib farqlab oladilar.

Hozirda har bir soha vakillari uchun kompyuter texnologiyasidan oz bo'lsa-da, bilimga ega bo'lish talab etilmoqda. Bu jabhadan o'qituvchilar ham chetda qolayotgani yo'q. Zamonaviy o'qituvchi ta'lim berish jarayonida noodatiy shakllardan foydalanib, o'tilayotgan yoki o'tilgan darsni o'quvchilarga tushuntira olishi lozimdir. Buning uchun esa, albatta, kompyuter texnologiyalarni bilish asqotadi. Bunda "Macromedia Flash", "GIF Animation", "Microsoft Front Page", "Abobe Fotoshop", "3D Max", "Microsoft Power Point" kabi dasturiy vositalardan foydalanish tavsiya etiladi. Bu kabi dasturiy vositalar yordamida rangli, harakatli, ovozli tasvirlar yaratish mumkin. Bu esa boshlang'ich sinf o'quvchilarining berilgan mavzuni oson, sodda ko'rinishda, tez o'zlashtirishlariga yordam beradi. Yuqoridagi vositalar bir-biridan murakkab hisoblanib, asosan ko'p foydalanish mumkin bo'lgan dastur bu Microsoft Power Point darsturi hisoblanadi.

Multimediali ko'rgazmali qurollarning tarkibiy qismi animatsiyalardan, turli xil qiziqarli harakatlardan tashkil topgan bo'ladi. Quyida keltiriladigan Microsoft Power Point dasturi yordamida tayyorlangan ko'rgazmali qurollar ham yuqorida qayd etilganidek animatsiyalar va turli xil qiziqarli harakatlardan tashkil topgan.

Ushbu multimediyali ko'rgazmali qurollarning afzallik tomonlaridan biri mavzularga tegishli animatsiyalar gipermurojaatlar yordamida foydalanish imkoniyatini beradi. Animatsiyalar harakat va ovoz bilan boyitilgani sababli dars mavzusini kengroq va tushunarliroq tarzda yoritib bera oladi. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, har bir mavzuga oid multimediyali ko'rgazmali qurollarning animatsiyalarini tayyorlash o'qituvchidan o'z ustida mukammal faoliyat ko'rsatishni talab qiladi. O'qituvchidan animatsiyalarni yaratish jarayonida ularni kerakli joyga o'rnatish, harakat, ovoz, qaytish va to'xtatish kabi tugmalarni aniq va kerakli joylarda ishlata olish kabi jarayonlarni bilish muhim sanaladi.

O'quvchilarning bilimini oshirishda o'quv vositalarining o'rni juda katta. Shuning uchun ham o'qitishning asosiy vositalari, ya'ni dastur va darsliklarni yaratishda muallif o'quvchilarning qiziqishlari va yosh xususiyatlarini hisobga olishi talab etiladi, aks holda o'quvchining fanga qiziqishlari so'nib, ularning bilish faolligi pasayib boradi. Dars jarayonida AKT vositalaridan unumli foydalanish orqali o'quvchilar faolligiga erishish mumkin. Ma'lumki bunday dars jarayonlari uchun dasturiy ta'minotning ahamiyati kattadir.

Son so'z turkumiga oid so'zlar boshlang'ich sinf o'quvchilarining har bir darsligiga kiritilgan. Son so'z turkumi boshlang'ich sinf darsliklarining birinchi va ikkinchi sinflarda "Shaxs va narsaning sanog'ini bildirgan so'zlar" nomi bilan o'rganiladi. Son so'z turkumini o'rgatish uchun kompyuter texnologiyalaridan ham foydalanish mumkin. Bilamizki, birinchi sinfga kelgan o'quvchilarning deyarli barchasi sanash ko'kinmasiga ega bo'ladi, lekin ular aytayotgan sonlarining ko'rinishi va yozilishi qanday ko'rinishga ega ekanligini bilishmaydi. Shuning uchun ham 1-sinf matematika darsligining boshlanish qismida turli xil narsalarning rasmi keltirilgan va rasmdagi narsalarning sonini sanash talab etiladi. Ya'ni o'quvchilar faqat narsalarni sanashni o'rganishadi. Sanash ko'nikmasi barcha o'quvchilarda shakllangach, sonlarning ko'rinishi haqida ma'lumot olishni boshlashadi. Bu ko'nikmani egallashlari uchun ularga quyidagi Microsoft Power Point dastur vositasi yordamida tayyorlangan ko'rgazmalar yordam beradi.

Yuqorida keltirilgan ko'rgazma bilan bolaning ongida sonlarni shakllantirish mumkin. Ya'ni, "Rasmda nechta ayiq bor? va Rasmda nechta vertolyot bor?" savollari orqali o'quvchilar ayiq va vertolyotni sanashadi, nechta ekanligini aniqlashib aytishadi. So'ng ekranda savolning javobi paydo bo'ladi. Javobi ko'ringach, "Balli" so'zi va "qarsak" harakati ham paydo bo'ladi.

Ushbu ko'rgazmada o'quvchilar sanash malakasini va sonlarning ko'rinishi qanday bo'lishini bilib oladilar. Taqdimotning sharti: narsalarni sanash va to'g'ri sonning ustiga bosishdir. Agar javob to'g'ri bo'lsa son o'z joyini egallaydi. Agar javob noto'g'ri bo'lsa son yo'qoladi va "O'ylab ko'ring" so'zi paydo bo'ladi.

Bu ko'rgazmaning soddaroq ko'rinishi bo'lib, bolalarda son haqida tushuncha paydo bo'lgach ko'rgazmalarning murakkabroq ko'rinishiga o'tish mumkin.

Har bir ko'rgazmadan foydalanish darsning unumdorligini oshirish bilan birga o'quvchilarning ongida elektron resurslar haqida ham ma'lumot olish imkoniyatini beradi. Chunki o'qituvchi o'zi tayyorlab kelgan multimediyali ko'rgazmali qurollarni qanday qilib bajarish lozimligini oquvchilarga tushintirish jarayonida uni klaviaturaning yoki dasturning qaysi sohasi orqali bajarish mumkinligini ha aytib o'tadi. Shu orqali o'quvchilarda texnika haqida tushuncha paydo qilish mumkin.

Masalan, quyida keltirilgan ko'rgazma rasmiga nazar tashlasak:

Ushbu ko'rgazmaning nomi "Yalmog'iz kampirga yordam bering" deb nomlanadi. O'yinning sharti esa, "Nuqtalar o'rniga tushirib qoldirilgan sonni qo'ying". Bundan tashqari o'yinning o'z qoidalari ham mavjud bo'lib, o'yin qoidalar to'rtta:

1. Raqamlar ketma-ketligini o'rgan.
2. To'g'ri sonni tanla.
3. Agar noto'g'ri tanlasang, son yo'qoladi.

4. To'g'ri sonni tanlasang, son o'z joyiga tushadi.

Ektranda ushbu o'yin paydo bo'lgach, o'qituvchi o'yin sharti va qoidalari bilan o'quvchilarni tanishtiradi. Sonlar ketma-ketligi keltirilgan slaydda qaysi son yo'qligini topish talab etiladi. Agar o'quvchi sonning ketma-ketligini xato aytsa, tanlangan son yo'qolib qoladi. Agar o'quvchi sonning ketma-ketligini to'g'ri topsa, son o'z joyini egallaydi va qarsak ovozi yangraydi. Bu o'yin orqali sonlarning ketma-ketligini o'rganish ko'nikmasi shakllantiriladi. Yuqorida keltirilgan ko'rgazmalar o'quvchida faqat sonning ko'rinishi va shakli haqida tushuncha yuzaga keltiradi xolos. Bundan tashqari o'quvchilar aytayotgan va ko'rayotgan sonlarining yozilishini ham bilishlari talab etiladi.

Yozish ko'nikmasini shakllantirish uchun esa quyidagi ko'rgazmali o'yindan foydalanishimiz mumkin bo'ladi:

Bu ko'rgazmada 0 sonidan boshlab 9 sonigacha bo'lgan sonlarning yozilishi ko'rsatiladi va ekranda o'quvchilarga qo'l yordamida har bir sonning yozilishi ko'rsatilib beriladi. Sonlarning qayerda boshlanishi va qayerda yakunlanishi chegaralab qo'yilgan bo'ladi. O'quvchilarga tushunarliroq bo'lishi uchun yordamchi strelkalar ham qo'yilgan. Sonning yozilishi boshlanadigan joyiga yashil tugmacha, tugash joyiga esa qizil tugmacha qo'yilgan.

Har bir ko'rgazmali qurollardan oqilona foydalanish o'qituvchining o'ziga va mahoratiga bog'liq bo'ladi.

Xulosa. Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, ta'lim sohasida axborot texnologiya vositalaridan foydalanish dars samaradorligini oshirishga, o'quvchilarning bilim, ko'nikma, malakalarini rivojlantirishga, ma'lumotlarni xotirada uzoq vaqt mobaynida saqlab qolishga, mavzularni o'zlashtirishda qiyinchiliklarga duch kelmasliklariga xizmat qiladi. Shuning uchun pedagoglarning kompyuter savodxonligini oshirishga, o'z ustida ishlashlariga imkoniyat yaratib berish zarurdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. G'ulomov. A. O'zbek tilida ko'plik kategoriyasi. - Toshkent. 1994. 56 bet.
2. Safarov.F.S. O'zbek tilida son-miqdor mikromaydoni va uning lisoniy-nutqiy xususiyati. Samarqand. - 2004. 3 bet.
3. Jumayev. M. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. – Toshkent: Ilm ziyo. - 2013.
4. Qosimova K., Matchonov S., G'ulomova X. va b. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: Nosir. 2009.
5. G'afforova T., G'ulomova H va boshqalar. 1-sinfda savod darslari. – Toshkent: Sharq. 1998 .
6. Ahmedov. M., N. Abdurahmonova., M.Jumayev. 1-sinf matematika darsligi. – Toshkent: Turon-iqbol. 2018. O'n ikkinchi nashr.
7. N.Abdurahmonova., L.O'rinboyeva. 2-sinf matematika darsligi. – Toshkent: Yangiyo'l Poligraf Servis. 2018. To'rtinchi nashr.
8. S.Burxonov., O'. Xudoyorov., Q.Norqulova., N.Ruzikulova., L.Goibova. 3-sinf matematika darsligi. – Toshkent: Sharq. 2019. To'rtinchi nashr.
9. N.U.Bikayeva., K.M.Girfanova. 4-sinf matematika darsligi. – Toshkent: O'qituvchi. 2020. Beshinchi nashr.
10. Jumayev. M. Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitish metodikasi. – Toshkent: Ilm ziyo. - 2013.
11. МАМАЖОНОВ А., ТЕСАБОВЕВ Д. Some thoughts about semantics of the complex sentences //Scientific journal of the Fergana State University. – 2018. – Т. 1. – №. 3. – С. 76-78.
12. Тешабоев Д. Р. ЭРГАШ ГАПЛИ ҚЎШМА ГАПЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА АНТИТЕЗАНИНГ ЎРНИ //Сўз санъати халқаро журнали. – 2020. – Т. 5. – №. 3.
13. Zokirova S. M. et al. Ta'limda axborot texnologiyalarining vujudga kelish tarixi //Молодой ученый. – 2020. – №. 18. – С. 586-587.
14. Zokirova S. M. Contrast analysis of syntactic layer units //Scientific Bulletin of Namangan State University. – 2019. – Т. 1. – №. 8. – С. 250-255.

СЎЗ САНЪАТИ
ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ
4 ЖИЛД, 1 СОН

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ
ИСКУССТВО СЛОВА
ТОМ 4, НОМЕР 1

INTERNATIONAL JOURNAL
OF WORD ART
VOLUME 4, ISSUE 1

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz>; E-mail: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz>; E-mail: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000